

NEJETS VISDOM

Ett sätt att tänka i en dialogiska processer

VAD ÄR NEJRÖSTEN?

- Minoritetsrösten i en beslutsprocess
- En röst som marginaliseras, inte hörs eller får plats i ett samtal
- Tveksamhet gentemot majoritetens eller normens röst
- Den kritiska rösten i dialoger och samtal
- Rösten som inte hörs eller får plats i samhällsdiskursen

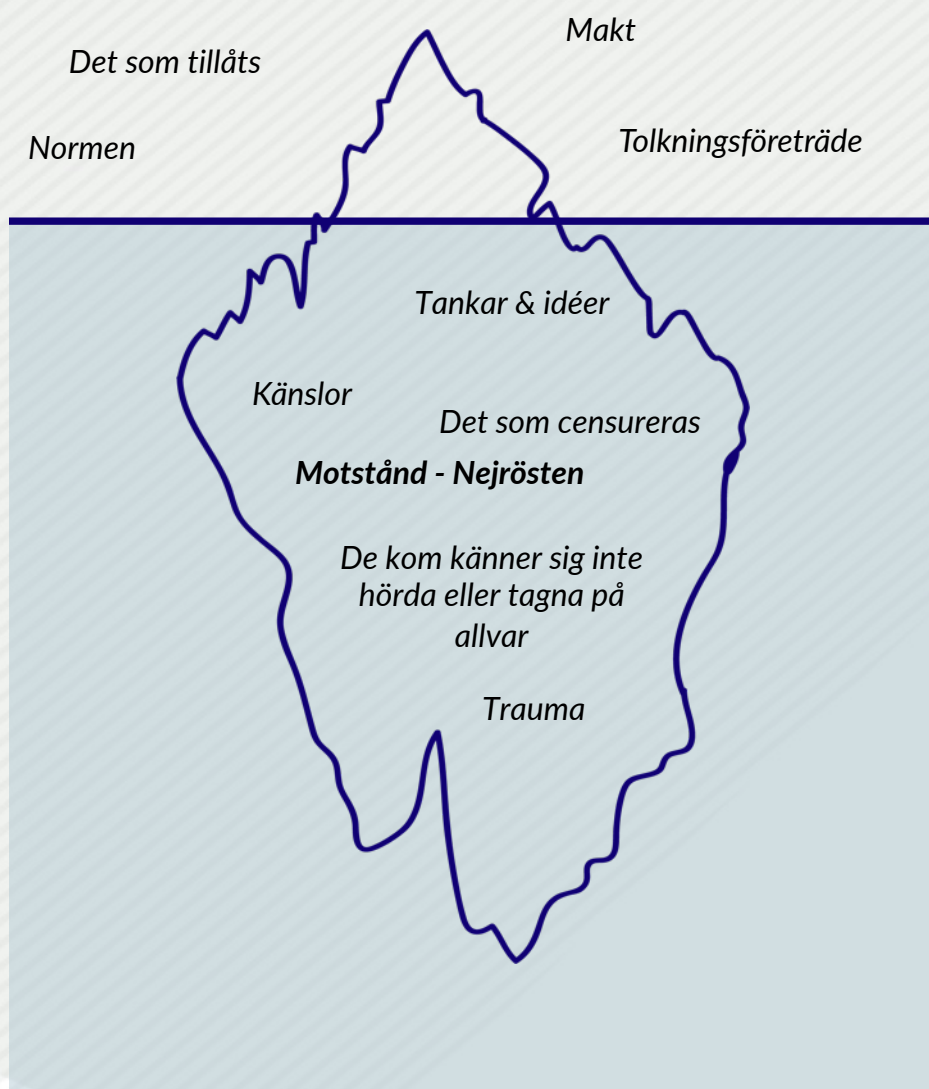

ISBERGET

Isberget illustrerar två processer som pågår samtidigt när människor interagerar. Medan en del saker är synliga, sker andra i det fördolda eller "under ytan".

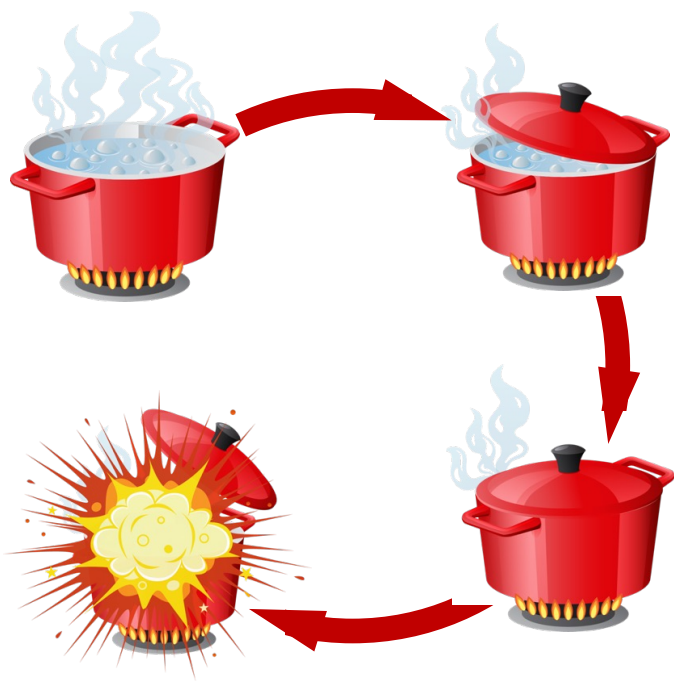
Vi kallar det för den som är synlig för den primära processen och den som är osynlig för den sekundära. "Nejet" ligger under vattenytan och tillhör den sekundära processen..

I hantering av konflikter är den sekundära processen mycket viktig. Vi strävar alltid efter att på ett tryggt sätt synliggöra den sekundära processen och antingen få acceptans för den eller integrera den. Vi säger att vi vill göra det osägbara sägbar och inkludera det i samtalet.

NÄR NEJET INTE HÖRS ELLER FÅR PLATS...

- ...uppstår spänning
- ...ökar motstånd
- ...blir det risk för konflikt
- ...äventyras hållbarhet

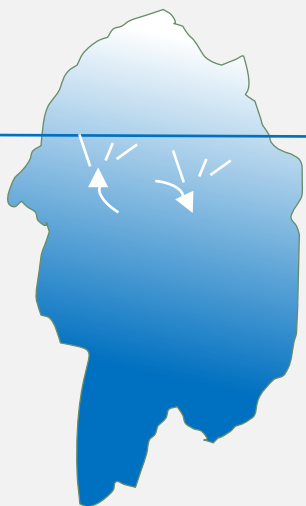

CIRKLANDE

När vi i samtal eller på möten hör samma sak flera gånger. Det kan tyda på att något vill komma fram men att det inte får gehör.

Cirklande i samtal visar sig som:

- Skratt
- Trötthet
- Fysiska symptom (huvudvärk, rastlöshet, mm)
- Folk börjar lämna rummet – fysiskt eller mentalt
- Mobiltelefonen blir plötsligt viktigt

DET FINNS VISDOM I NEJET!

Om vi lyckas integrera nejjet kan det bidra med visdom för majoriteten samtidigt som spänningen minskar.

Det finns ett sätt att fatta inkluderande beslut – beslut som inkluderar nej rösten - som illustrerar detta. (på följande sidorna).

Det är också möjligt att använda samma tankesätt (eller förhållningssätt) när du fattar egna beslut, arbetar i en grupp eller ett team eller arbetar med större samhällsfrågor och samverkansprocesser.

Samhällsfrågor och större processer

Ställ alltid frågan om var nej rösten finns och hur den uttrycker sig. Försök att integrera dem som gör motstånd, är kritiska eller ofta förbises i processen på något sätt. Skapa plats för att utforska nejets visdom när du lägger upp eller designa dina processer.

Möten och grupprocesser

Gör det tryggt för deltagare att uttrycka nej rösten. Sprid nejjet genom att höra om andra tänker likadant och tacka den som var modig nog att ta fram nejjet i samtalet. Använd dig gärna av den inkluderande beslutsprocess som beskrivs nedan

Dina egna beslut

När du upplever att du blir spänt, ställ dig själv frågan: vad säger den delen av mig som säger "nej"? Vad skulle den behöver för att gå med den delen som säger "ja" eller måste agera på ett visst sätt?

FATTA BESLUT SOM INKLUDERAR NEJRÖSTEN

Det är viktigt med tydliga beslut. En minoritetsröst som ignoreras av majoriteten riskerar att skapa en känsla av marginalisering och upptrappning av spänningen. Nejröstens visdom kan integreras i majoritetsbeslutet.

"Nejet" är inte begränsat till minoritetsrösten, det kan också betyda avvikande, kritisk eller tveksam röster i en individ eller en grupp.

PROBLEMET MED MAJORITETS- BESLUT

Många beslut fattas genom en omröstningsprocess. Minoriteten väntas gå med på majoriteten. Ibland gör den just det – kanske muttrar de som förlorar lite, men de underkastar sig i demokratins namn. Vissa kan gå med för att de måste, men deras känsla av att bli överkörda av majoriteten orsakar förbittring och kan leda till spänning, motstånd eller till och med konflikt i gruppen.

Vi som är uppvuxna med tanken att majoriteten bestämmer ignorerar ofta minoriteten i demokratiska beslutsprocesser. Ett alternativ till majoritetsomröstning är att hitta en kompromiss. Att kompromissa gör ofta de flesta deltagare missnöjda. Ingen får som de egentligen vill ha. Konsensusbeslut kan leda till ett effektivt veto från minoriteten och en kompromiss kan få alla att känna sig missnöjda.

Hur kan du fatta ett beslut och inkludera minoriteten eller avvikande röst? Och varför skulle det vara viktigt att göra det?

INLUDERANDE BESLUTSPROCESSEN STEG FÖR STEG

- Låt deltagarna motivera sina perspektiv under en öppen diskussion. Gör det tryggt för dem att uttrycka "nej": tvivel, osäkerhet eller motstånd.
- När alla har fått möjlighet att tala, be gruppen att rösta i frågan. Säg att majoriteten kommer att bestämma, men att minoritetens visdom kommer att inkluderas om möjligt.
- Det kommer att finnas en majoritet och en minoritet. Fråga varje person som har "förlorat omröstningen" i tur och ordning: "vad är ditt bekymmer med majoritetsbeslutet?" Tacka dem för att de uttryckte sin åsikt. Kontrollera om någon annan (även om de röstade för förslaget) känner igen åsikten medsig själv. Tacka alla för att de uttryckte åsikten - som verkar resonera med andra också.
- Fråga personen du vänder dig till: "vad skulle det krävas (vad skulle du behöva) för att kunna gå med på majoritetens beslut eller leva med beslutet?" Anteckna svaret för nästa steg. Gå vidare till andra som röstade emot majoritetsförslaget.
- Upprepa beslutet på följande sätt: Majoriteten röstade för (förslag A) och minoritetens visdom är (inkludera de villkor som föreslås av de som röstade nej). Be gruppen att rösta igen. Du kan behöva upprepa processen med nya nejroster.

Bernard le Roux
2022

bernard.leroux@dialogues.se

dialogues